

*Паламарчук В. А., аспірантка,
Київський національний університет технологій та дизайну*

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗРОБКУ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У системі «суспільство – природне середовище» основною ланкою є підприємство незалежно від його галузевої приналежності, відомчої підлеглості і форми власності. Саме на підприємстві починається і реалізується поетапний процес впливу на навколишнє природне середовище. Тому перед керівниками підприємств усе частіше постають питання як керувати екологічними практиками і розвивати екологічні ресурси та можливості у довгостроковій перспективі, відповідаючи очікуванням та задовольняючи потреби зацікавлених сторін. Досягнення всіх цілей в сфері природокористування вимагає від підприємства розробки та реалізації екологічної стратегії.

Питання важливості розробки та імплементації екологічної стратегії в повсякденну функціональну діяльність підприємств, її особливості застосування за різних умов ринку знайшли відображення у наукових працях багатьох дослідників. Зокрема, Степаненко А. [13] та Латишева О. [5] працювали над висвітленням сутності екологічної стратегії та її особливостей крізь призму включення екологічних складових при формуванні стратегій розвитку, або розробки екологічної стратегії як самостійного інструменту управління. Грішнова О., Брінцева О. [1] та Колот А. [14] у своїх наукових дослідженнях більшу увагу приділяли напрямкам реалізації екологічної стратегії через: - реалізацію екологічної відповідальності перед стейкхолдерами, що базується на захисті та відновленні природного середовища, що визначено стратегічними пріоритетами підприємства; - створення системи сировинного та енергетичного менеджменту; - дотримання екологічних зобов'язань, в основу яких покладено відповідальність перед стейкхолдерами за сучасну та майбутню діяльність тощо.

Проте, досі цілком невизначеними являються питання поетапного процесу формування та реалізації екологічної стратегії.

Основною ціллю дослідження є визначення передумов розробки та етапів впровадження даної стратегії на промислових підприємствах України.

Системне забезпечення розвитку та цифровізації підприємства зумовлені основним фактором функціонування конкурентоздатності за умов цифрової економіки в довгостроковій перспективі. Цифровізація бізнесу означає інтеграцію цифрових технологій у всі його сфери та передбачає здійснення сукупності трансформацій в усій системі, які зумовлені

різноманітними факторами, що в кінцевому результаті призведуть до переходу підприємства з одного відносно стійкого стану до іншого. Ця інтеграція призводить до принципових змін у тому, як діють бізнес одиниці та громадяни, забезпечуючи цінність для себе, своїх працівників, стейкхолдерів, досягаючи власних та спільних цілей сталого розвитку: економічних, соціальних та екологічних швидше, дешевше та якісніше. Цифровізація – це автоматизація, це датчики, це моніторинг викидів, а тому це екологічна стратегія.

На сьогоднішній день науковцями обґрунтовано та використовується десятками підприємств ряд усталених екологічних стратегій розвитку, кожен її вид відображає як інституціональні умови формування, так і об'єктно-суб'єктний склад, стратегічні переваги тощо.

Аналізуючи дослідження Степаненка А. [1], Латишевої О. [2] та інших науковців, які працювали над розкриттям сутності екологічної стратегії, варто зазначити, що її можна розглядати з кількох цільових ракурсів:

- як *концептуальний інструмент дотримання екологічних вимог* у процесі всього виробництва, що зумовлює результативність та ефективність діяльності в ринкових умовах;

- як *одну з функціональних стратегій*, яка визначає загальну корпоративну стратегію діяльності та забезпечує синергетичний ефект між основними сферами розвитку, завдяки впровадженню екологічних параметрів, що в подальшому провокує підвищення конкурентних переваг підприємницької структури в умовах ринкового середовища;

- як *екологічну політику*, пов'язану із забезпеченням сталого розвитку екології в процесі діяльності суб'єкта господарювання;

- як *екологічний параметр навантаження на довкілля* в загально корпоративній стратегії розвитку суб'єкта підприємництва, тобто елемент безперервного функціонування в умовах необхідності дотримання природоохоронних норм та вимог;

- як *стратегічний напрям інноваційного розвитку*, який пов'язаний із внутрішніми та зовнішніми засадами екологізації функціонування та забезпечує реалізацію загальної стратегії розвитку підприємства;

- як *комплексний еко менеджмент*, що характеризується пріоритетністю екологічних рішень над економічними в системі реалізації екологічної стратегії у складі загально корпоративної стратегії суб'єкта господарювання;

- як *інноваційний екологічний розвиток*, що реалізується через вплив екологізації на екологічні та економічні результати та ефективність функціонування підприємства;

- як балансир між екологічною та іншими сферами управління на підприємстві, проявляється через включення екологічної стратегії до складу загальної стратегії функціонування;

- як локальний стратегічний напрям розвитку, який завдяки вирішенню відповідних проблем у зазначеній сфері діяльності дасть змогу досягти відповідних екологічно орієнтованих значущих цілей.

Узагальнивши все вище наведене, можна сказати, що екологічна стратегія – це своєрідна модель розвитку, у якій чітко визначені основні довгострокові цілі та завдання життєдіяльності бізнес одиниці в системі довкілля-соціум-економіка. Основною метою розробки та впровадження такої моделі є досягнення сталого розвитку підприємства зі створенням сприятливого середовища для життєдіяльності й відтворення населення, забезпечення охорони природних ресурсів і біорозмаїття (особливо важлива складова в умовах обмеженості ресурсів), запобігання техногенних аварій і катастроф (як у межах функціонування самого підприємства, так і поза його територією).

Виходячи з дослідження та аналізу наукових праць Грішнєвої О., Брінцевої О. [3] та Колота А. [4], в яких розглянуто напрямки реалізації екологічної стратегії, можна виділити кілька основоположних, а саме:

- реалізація екологічної відповідальності перед стейкхолдерами, що базується на захисті та відновленні природного середовища, що визначено стратегічними пріоритетами підприємства; діяльності в межах вимог екологічного законодавства; бізнес-культури, заснованій на екологічних цінностях;

- створення системи сировинного та енергетичного менеджменту, яка передбачає постійний аналіз екологічних досягнень та пошук нових екологічних рішень; аналіз екологічних витрат, регулярне звітування, ефективне використання природних ресурсів;

- дотримання екологічних зобов'язань, в основу яких покладено відповідальність перед стейкхолдерами за сучасну та майбутню діяльність; публічний доступ до інформації про вплив на довкілля, звітування; урахування громадської думки в межах соціального діалогу при розробці та реалізації власних проектів.

На прийняття рішення про розроблення екологічної стратегії впливають різні чинники:

- підвищена вимога споживачів до відкритої інформації щодо екологічності виробництва продукції;

- зміцнення міжнародних стандартів екологічного менеджменту;

- більш жорсткий державний екологічний контроль;

Блок імплементації:

- *IV-ий етап* – процес розробки екологічних стратегій адаптованих до умов господарювання підприємства: екозміни в організаційній структурі, переспрямування інструментів екологічного управління.

- *V-ий етап* – здійснення контролю впровадження екологічної стратегії, оцінка ефективності її імплементації та пошук резервів для удосконалення.

Основним завданням такої розробленої стратегії є її використання підприємством в цілому: всіма його структурними підрозділами, реалізація в усіх виробничих процесах виготовлення продукції і послуг, для досягнення екологічних цілей і рішення задач в рамках цілісної екологічної концепції розвитку підприємства, з метою забезпечення раціонального та бережливого використання природних ресурсів, зниження ризику для здоров'я людей та довкілля. Імплементація оптимальної природозахисної стратегії передбачає, перш за все, можливість підвищення конкурентоспроможності продукції і усього підприємства завдяки урахуванню екологічного фактору, а саме:

- урахування екологічної складової при формуванні загальної стратегії розвитку підприємства;

- розробку екологічної стратегії як самостійного інструменту управління.

Тобто, для промислових підприємств, які на сьогоднішній день покликані відігравати важливу роль у розв'язанні не лише економічних, але й екологічних проблем та не вправі знімати із себе відповідальність за загальну екологічну ситуацію, основою для подальшого стійкого розвитку постає розробка та впровадження у свою господарську діяльність найбільш оптимальної для конкретних умов функціонування, цілей та пріоритетів розвитку екологічної стратегії. Подальшого розгляду та дослідження потребує окреслення чітко сформованих екологічних цілей бізнес структури, оскільки предмет їх наявності вже сьогодні визначає позиції того чи іншого підприємства на міжнародному ринку і в очах споживачів його продукції.

Список використаних джерел:

1. Степаненко А.В. Еколого-економічні стратегії в системі забезпечення екологічної безпеки. Наука та наукознавство. № 4. 2014. С.77-89

2. Латишева О.В. Особливості екологічних стратегій сучасних промислових підприємств. Перспективні питання світової науки: матеріали 251 збірника тез II Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Болгарія, м. Софія, 17-25 грудня. 2010 р.)

3. Грішнова О., Брінцева О. Впровадження екологічної відповідальності в практику менеджменту вітчизняних підприємств. Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. 2013. № 10 (151). С. 12–18.

4. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.; / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ. 2012. 501 с.